

Tragédie

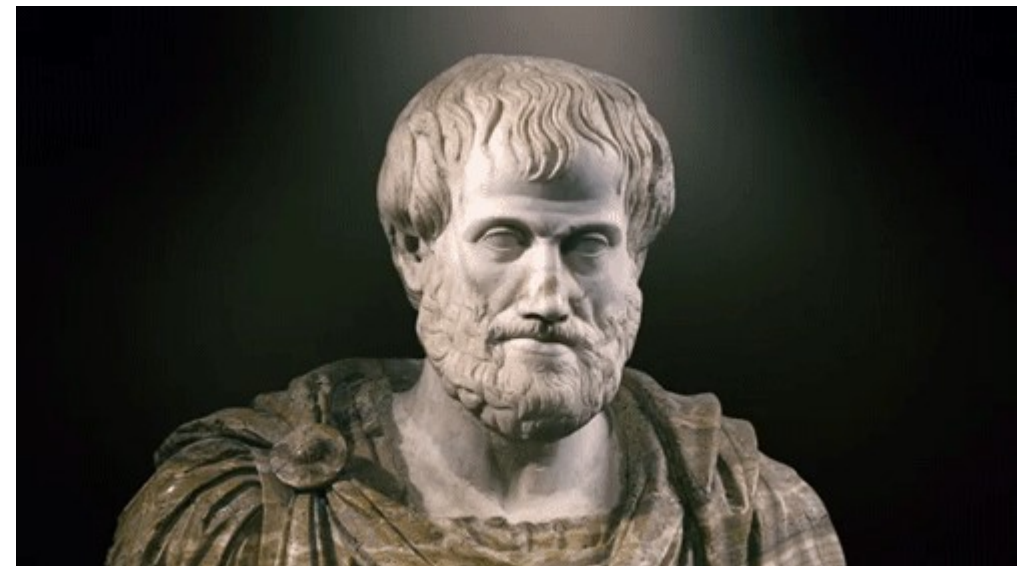
Umělecky nejkrásnější tragédie tedy vzniká z takového uspořádání látky: [...] děj má obsahovat změnu nikoli z neštěstí ke štěstí, ale naopak ze štěstí v neštěstí, a to ne pro špatnost [charakteru] hrdiny, ale pro určité jeho pochybení.

Aristoteles: *Poetika*

Nejdůležitější z nich [složek tragédie] je způsob seřazení činů (dějových komponentů): neboť **tragédie je nikoli napodobením lidí samotných, nýbrž jejich činů a života** a štěstí a neštěstí. Štěstí a neštěstí však vychází z činů (děje) a cílem [tragédie] je tedy zobrazení činů, nikoli vlastností.

[... Dramatičtí] básníci neusilují napodobovat povahy, nýbrž v činech zahrnují zároveň povahy, takže cílem tragédie jsou činy a děj.

Aristoteles: *Poetika*

First of all it is clear that one must not portray **admirable men undergoing a change from good fortune to bad**, as this is not pitiful or fearful but just dreadful.

Nor [should one portray] **evil men going from bad to good fortune**, as this is the most non-tragic of all; it has nothing of what it should, it is neither pitiful nor fearful nor does it satisfy our human sensibilities.

Nor [should one portray] a **thoroughly bad person falling out of good fortune into bad**, as such a situation might satisfy our human sensibilities but would not furnish pity or fear . . .

What is left lies in between these: the situation will involve a **person who is not outstanding in either virtue or just behavior, who falls into bad fortune not through vice or wickedness, but through some mistake** [hamartia], one of those who enjoys great reputation and prosperity.

Aristoteles: *Poetika*

Tragedy is the representation [mimesis] of a serious and complete set of events [praxis], having a certain size, with **embellished language** used distinctly in the various parts of the play, the representation being accomplished by people **performing** and **not** by **narration**, and through pity and fear achieving the **katharsis** of such emotions.

Aristoteles

An Attic tragedy is a **self-contained** piece of **heroic** legend, **poetically** reworked in elevated style for **dramatic presentation** by a chorus of Attic citizens and two or three actors as part of **public** worship in the sanctuary of **Dionysus**.

Wilamowitz-Moellendorff

Dionýsos

Struktura tragédie

ARISTOTELES: *epeisodion* x *stasimon*

TYOLOGICKY

- **prolog** – řeč
- ***kommos*** – zpěv
- **monodie** – zpěv

STICHOMÝTHIE + AGÓN

KREON

To vidíš jen ty sama z Thébanů!

ANTIGONA

I ti to zří, však mlčí před tebou.

KREON

A nestydíš se od nich lišiti?

ANTIGONA

Ctít bratra netřeba se stydět.

KREON

A ten, jež zabil, není bratr tvůj?

ANTIGONA

Je bratr můj, z těchž rodičů jak já!

KREON

Proč tedy prvého ctíš bezbožně?

ANTIGONA

V tom za pravdu ti nedá nebožtík!

KREON

Když jej jak bezbožníka stejně ctíš!

ANTIGONA

Ne otrok, nýbrž bratr zahynul!

Sofokles: Antigona

Anagnorize

Sofokles: *Oidipus král*

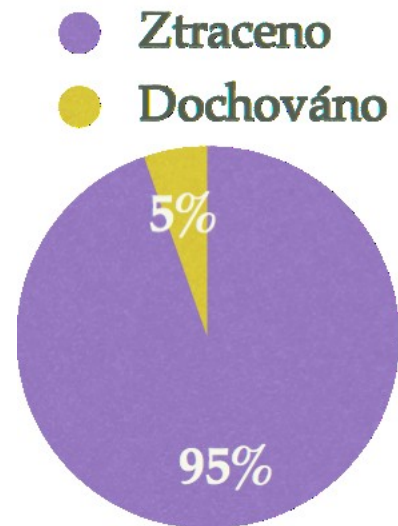
Aischylos: *Oresteia (Oběť na hrobě)*

Autoři a dochování textů

AISCHYLOS

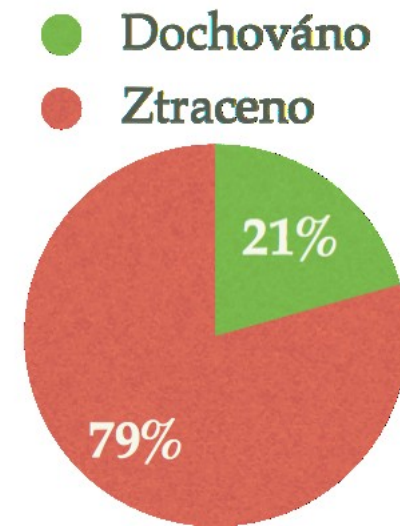
Dochováno 7
Napsal 82-90

SOFOKLÉS

Dochováno 7
Napsal asi 123

EURÍPIDÉS

Dochováno 17
+ jedna sporná
+ satyrské drama Kyklóps
Napsal 92

A DALŠÍ...

Frinychos
Pratinas
Choirilus
Ion
Achaios
Agathon

Známo 46 jmen dalších tragiků, kteří dohromady napsali kolem 600 her.
Zachovaný fragment představuje tedy přibližně **3,5 % někdejšího celku.**

Komedie

ARISTOTELÉS, Poetika V, 1449a32–b9

„Proměny tragédie i její původci nejsou tedy neznámí, ale **o vývoji komedie nemáme zpráv, protože zpočátku nebyla brána vážně**. Vždyť i sbor komických herců byl **povolán archontem poměrně pozdě** [...] jména jejich zakladatelů se připomínají teprve z doby, kdy komedie už dostala určitou podobu.“

ARISTOTELÉS, Poetika IV, 1449a9:

„Jak tragédie, tak i komedie tedy vznikaly z počátečních neumělých pokusů: tragédie u básníků, kteří začínali dithyrambem, **komedie u tvůrců fallických písní**, jež se dosud udržují v mnoha obcích.“

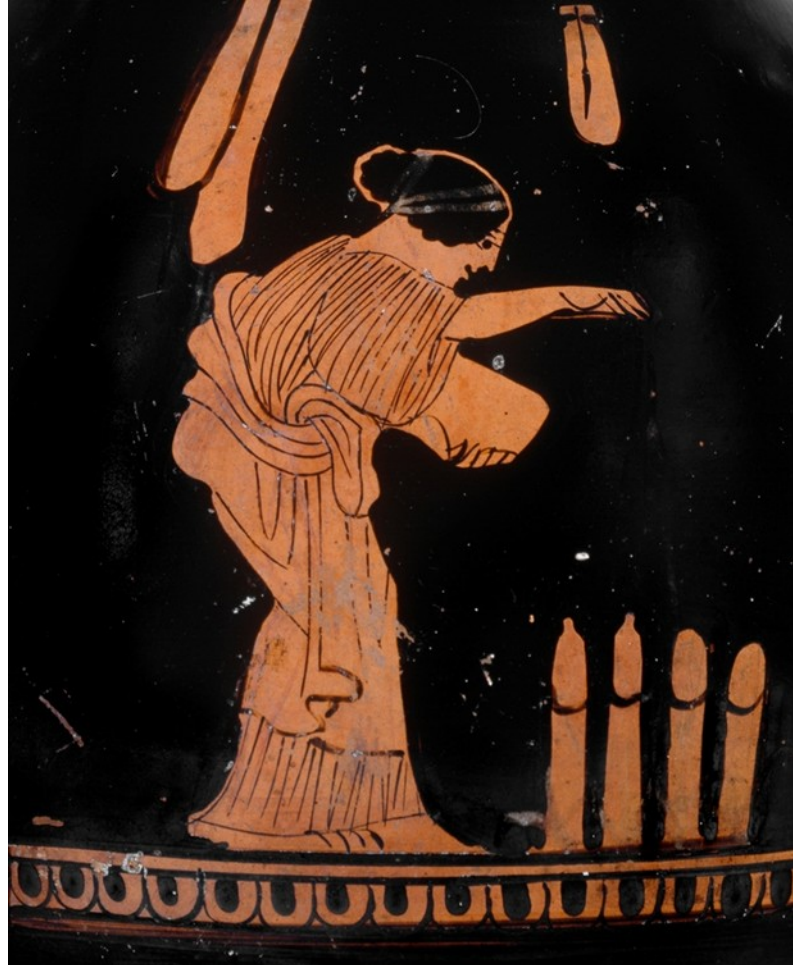

Semonides: ZRCADLO ŽEN

Bůh rozlišil již předem povahu všech žen. I stvořil prvou z **štětinaté svině**.

Té po domě vše leží špínou zbroceno a v nepořádku, vše se válí po zemi, než ona nemyta a v šatech nepraných a v nečistotě sedíc na tuk zakládá.

Plod **opičí** je další: v této především zlo největší Zeus poslal k strasti mužově! Je tváře praohyždné. Žena taková jde ulicemi města pro smích lidem všem: má krátkou šíji, zadek žádný, vyschlá je a sotva krkem hýbe. Ach, ó, chudák muž, jenž musí objímati takou ohavu! Než ve všech pletkách, obratech jak opice se vyzná dobře. Lidský smích ji nehněte. A prospěti snad komu? Ona celý den jen na to hledí, jenom o tom rozjímá, co nejhoršího může komu provést.

Attická komedie

Stará: (486–ca. 385) Aristofanes

Střední: ca. 400– ca. 320

Nová: (320–250) Menandros

Aristofanés: 427–ca 385, 11 dochovaných komedií

Komická triáda: Aristofanés, Kratinos (k.: 454–423), Eupolis (k.: 429–411)

X Ferekratés, Kratés

Acharnians – Dikaiopolis (“Just City”) makes a personal peace treaty with the enemy and enjoys the results of peace.

Knights – the city of Athens becomes a household, its politicians domestic slaves including the dominant Paphlagon (Kleon), who is overthrown by a an even viler figure, a Sausage-Seller.

Clouds – in order to avoid paying his debts Strepsiades (“Twister-son”) enrolls in the “reflectory” of Sokrates.

Wasps – an old man (“Love Kleon”), in love with jury service, is persuaded by his son (“Hate Kleon”) to become a juror at home and to adopt a brand new lifestyle.

Peace – an old farmer flies to Olympos on a gigantic dung-beetle to rescue Peace from a cave.

Birds – two old Athenians, sick of the problems of Athens, flee to the birds and there found the city of Cloudcuckooland.

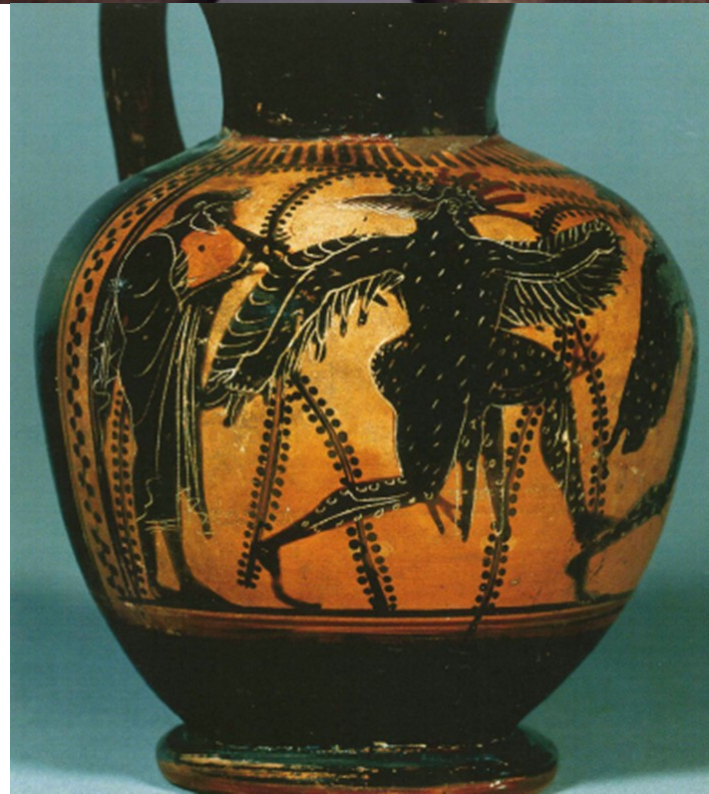
Lysistrata – Lysistrata (“She who breaks up armies”) persuades the wives of Greece to engage in a sex-strike to end the war.

Women at the Thesmophoria – the women of Athens discuss putting Euripides on trial for abusing them in his tragedies; Euripides dresses a relative up as a woman and sends him to plead his case before the women.

Frogs – Dionysos, the god of drama, descends to the Underworld, dressed as Herakles. There he judges a contest between the dead tragic poets, Aeschylus and Euripides.

Assembly-Women – Praxagora (“She who acts in public”) has the women of Athens dress up as their husbands, attend the assembly, and vote to turn power over to the women.

Wealth – Wealth (Ploutos) is blind, but what would happen if Wealth regained his sight?

A k anapaistům svůj obraťte sluch
 vy, prosíme vás,
 505 vy, kteří jste různé již způsoby Mus⁷⁰⁾
 kdys zkusili na sobě samých!
 By z dřívějších komických básníků nás byl který chtěl přiměti, bychom
 zde za parabase vkročili k vám a mluvili k diváctvu všemu,
 to byla by bývala nemožná věc; než básník náš hoden je toho.
 510 Neb nenávisť k týmž lidem chová co my a dovede povědět pravdu
 a na Tyfoea⁷¹⁾ jde v statečný boj a troufá si na bouřný víchr.
 Že mnozí z vás — praví on — k němu když jdou, se zpravidla
 velice diví
 a pátrají, kterak jen mohlo se stát, že svůj sbor nežádal dávno.⁷²⁾

Též Kratina⁷⁴⁾ musí prý pamětliv být, jenž velikou slynul kdys
 slávou.

Ten rovinou širou zde proudíval dřív a trháje základy její
 i duby i platany unášel pryč a soky své vyvracel z kořen.
 A při hodech tehdy se pělo jen to: „Ó Uplatku fík o-
 podešv ý!“
 a „Tvůrcové umělých, slavnostních ód.“⁷⁵⁾ Tak
 tehdy v plném byl květu. 530

A teď když ho vidíte žvaniti žvást, tu není vám pranic ho líto,
 když kolíčky z lyry mu vypadly již a bývalé unikly zvuky,
 a lyry jeho již zborcen je tón; však sestárnuv vrávorá nyní
 jak Konnas⁷⁶⁾ a věnec suchý jen má a žízni je
 umořen strašně,

Aristofanés: Jezdci

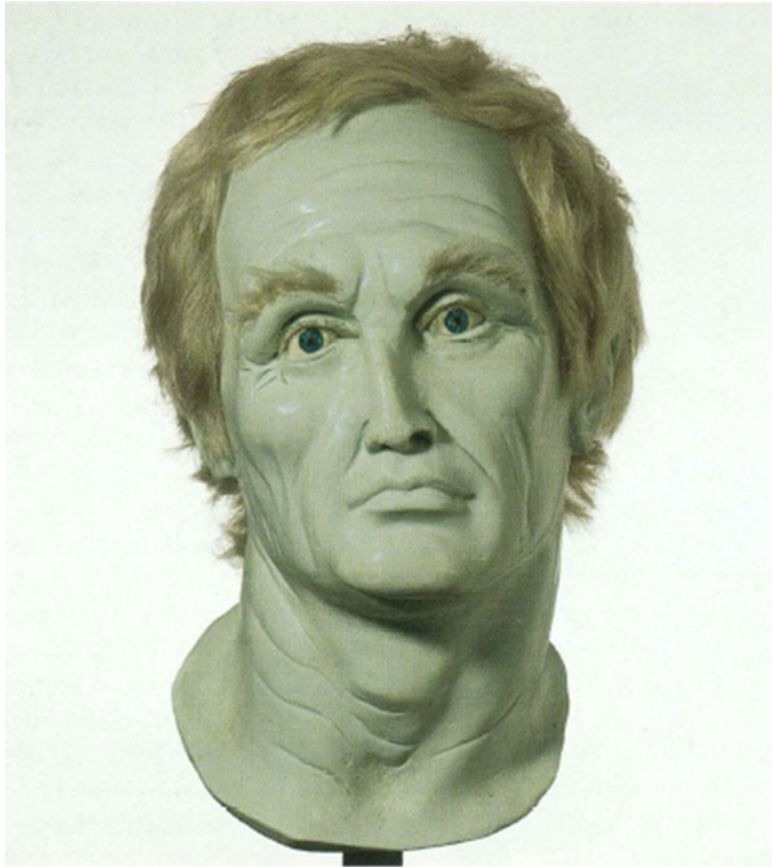
PARABÁZE

(The two semi-choruses unite and address the audience together.)

UNITED CHORUS OF OLD MEN AND WOMEN We're not here, gentlemen,
 To utter so much as a single slander
 Against a fellow citizen.¹⁶⁹ 1045
 It's just the opposite:
 We've only good things to say
 And do, as we've already got
 More than our share of evils.
 Instead, let's have every man and woman
 1050 Speak up if they're
 In need of a little cash—
 Oh, let's say around two or three minae.¹⁷⁰
 We've got it inside, along with sacks for lugging it.
 If peace ever comes about,
 1055 All loans will promptly be forgiven—
 That is, if any loans were actually ever given!
 LEADER OF MEN'S CHORUS We're wining and dining
 Some Karystians¹⁷¹ guests tonight,
 Their crème de la crème!
 1060 I've planned a soup,
 And an ex-piglet of mine
 Has been nicely grilled
 Into succulent slices.
 So come on over today! Be sure to rise early
 1065 And take a nice bath,
 Both you and the kids! Walk right in,
 Don't bother to ring.
 Proceed inside,
 Make yourself at home (as if you really were)—
 1070 Seeing that the door will be locked!

Aristofanés:
Lysistrata

Nová attická komedie – Menandros

342/1 – birth at Athens
325 or 322 or 320 – debut with *Anger*
316 – *The Grouch* (first prize)
315 – victory at the City Dionysia
312 – *Charioteer* (fifth place)
301 – *Imbrians*
292/1 – death, while swimming off the Peiraieus

342–291 př. Kr., tvořil cca 30 let, 97 her

I see some Pan-worshippers heading this way, to this very place, and they're quite drunk as well. I don't think it would be a good time to run into them.

Dyskolos (230–2)

Sostratos, Nikeratos, Kleostratos, Smirines

